

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ האזינו, י"ג תשרי, ה'תשל"ב

חלק ב – יוצא לאור לש"פ האזינו, י"ג תשרי, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ האזינו, י"ג תשרי, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ האזינו, י"ג תשרי ה'תשל"ב – הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון יצא לאור ליום הכיפורים ה'תשע"ז).

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

בשם השם, מחרת יוה"פ, ה'תשע"ט,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה זוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יא. בנוגע לביאור בפירוש רש"י — הנה בהמשך להמדובר לעיל (במאמר⁷²) אודות הפסוק⁷³ "יעקב חבל נחלתו", נתעכב על פירוש רש"י בפסוק שלאח"ז⁷⁴: "ימצאהו בארץ מדבר".

הביאור בפרש"י "אותם מצא לו נאמנים בארץ מדבר, שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו",

— ש"ימצאהו גו" קאי (לא על הטובות שעשה הקב"ה עם בני"י, כבהמשך הפסוק: "יסובבנהו", "שם סבכם בעננים וכו'"⁷⁵, אלא) על מעלת בני"י, בהמשך לפסוק שלפנ"ז אודות מעלת יעקב אבינו: "יעקב חבל נחלתו"⁷⁶, "השלישי שבאבות המשולש בשלש זכיות"⁷⁶ זכות אבי אביו (אברהם) וזכות אביו (יצחק) וזכותו .. כחבל הזה כו"י"⁷⁷,

ולכן יש גם לבני"י שלש זכיות⁷⁸: "שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו"⁷⁹, בהתאם לשלש זכיות של אברהם יצחק ויעקב: "תורתו" (לימוד

72) לעיל ע' ... ואילך.

73) פרשתנו לב, ט.

74) שם, יו"ד.

75) דא"כ, ה' הכתוב צריך להזכיר הטובות שעשה הקב"ה לבני"י עוד לפני שבאו ל"ארץ מדבר" — בהיותם בארץ מצרים*, כמ"ש (ואתחנן ד, לד) "לקחת לו גוי מקרב גוי .. באותות ובמופתים .. ככל אשר עשה לך ה' אלקיכם במצרים"; והרי ארץ מצרים אינה "ארץ מדבר", "תהו ילל ישימון" "ארץ צי" ושמה", אלא ארץ נושבת, ועד ש"אין לך מעולה בכל הארצות כארץ מצרים"**. וכיון שנאמר "ימצאהו בארץ מדבר" דוקא, מוכרח רש"י לפרש שקאי על מעלת בני"י — "אותם מצא לו נאמנים*** בארץ מדבר שקבלו עליהם כו"י", נוסף על עצם הליכתם

(* וכמודגש בהתחלת מ"ת (יתרו כ, ב): "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". (** כמובא בפרש"י (שלח יג, כב) בנוגע למעלתה של חברון, ש"נבנתה שבע שנים לפני צוען מצרים", "להודיע שבחה של ארץ ישראל, שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון", ואעפ"כ, "היתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען .. המעולה שבארץ מצרים".

*** "נאמנים" דייקא (לא רק "מאמינים"), שפירושו נאמנים מכבר, כיון שכבר עמדו בניסיון

לארץ מדבר (מהמיטב דארץ מצרים), כפי שממשיך לפרש "ובתהו ילל ישימון" "ארץ צי" ושמה, מקום יללת תנינים כו', אף שם נמשכו אחר האמונה, ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום צי" ושממון, כענין שנאמר לכתך אחרי במדבר" (וכפי שפירש רש"י על הפסוק (בא יב, לט) "וגם צדה לא עשו להם", "מגיד שבחן של ישראל, שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צדה, אלא האמינו והלכנו כו").

76) ורש"י אזיל לשיטתי' לפנ"ז — שמפרש בפסוק (שם, ו) "הלא הוא אביך קנך" ג' ענינים: "שקנאך, שקננך בקן הסלעים ובארץ חזקה, שתקנך בכל מיני תקנה".

77) פרש"י עה"פ.

78) ובשכר זה — "יסובבנהו", "שם סבכם והקיפם בעננים, וסבכם בדגלים לארבע רוחות, וסבכם בתחתית ההר שכפהו עליהם כגיגית" — ג"כ ג' ענינים.

79) אף שלכאורה "מלכותו ועולו" ענינם אחד, וכפי שמצינו בפירוש רש"י על הפסוק (ברכה לג, ה) "ויהי בישורון מלך", "תמיד עול מלכותו עליהם".

בעבר — שלמרות שנמצאו בארץ מצרים, שהיתה "ערות הארץ" (ראה קה"ד פ"א ד, א), מ"מ נשארו בניו של יעקב.

השייך לשכל האדם) — מעלת יעקב "יושב אהלים"⁸⁰, "מלכותו" (קבלת גזירותיו גם אם לא מבינים הטעם) — מעלת אברהם שעסק בפרסום מלכותו של הקב"ה בעולם, ו"עולו" (עול⁸¹ תמידית⁸², ללא חירות לעצמו כלל) — מעלת יצחק⁸³ שע"י העקדה נעשה עולה תמימה⁸⁴ (כליל לה)⁸⁵ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁶ בלקו"ש חל"ד ע' 206 ואילך.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן קנקני משקה⁸⁷ כדי לחלק בין המסובים].

* * *

יב. בנוגע להערות אדמו"ר על הזהר — ישנו מאמר הזהר⁸⁸ על הפסוק⁷³ "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא וכו'", והיינו, שההשפעה לבנ"י ("יעקב", כפירוש רש"י: "הוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל בן אברהם, ולא עשו בנו של יצחק") אינה כמו ההשפעה לאומות העולם שעוברת דרך שר כו' (שאף שאינו משפיע משלו, אלא מקבל הכל מהמלך, הרי זה בכל זאת עובר על ידו כו'), אלא מתקבלת באופן ישיר מהקב"ה.

(85) ולכן, לא יפלא ש"אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה" (פרש"י וירא כב, יד), גם במשך כל קמ"ג השנים שהתהלך בעולם לאחרי העקדה — כיון שכל מציאותו היתה חדורה באלקות.

(86) בשילוב שיחת ש"פ האזינו תשל"ז.
(87) להרש"ל שי' (שעבר לפני התיבה ואמר הקדישים), באמרו שזהו לכבוד ההילולא; לר' דוד שי' רסקין — עבור הכינוס של צעירי אגודת חב"ד בחול המועד סוכות, ואמר, שזה יפעל אצלם הענין ד"לו חכמו ישכילו" (פרשתנו שם, טז), היינו, שגם אצל הצעירים תהי' המעלה של "זקן, זה שקנה חכמה" (קידושין לב, ב); להרה"ח ר' דובער שי' חן, באמרו, שכיון שהוא אוסף כסף עבור ארץ ישראל, יחלק עתה "רוחניות"... ולהרה"ח ר' יהודה שי' פלדי, ראש ה"ועד למען שלימות העם", או כפי שנקרא "ועד למען קיום היהדות".

(88) פרשתנו רחצ, ב.

(80) תולדות כה, כז ובפרש"י. — שזהו תואר מיוחד שמצינו ביעקב דוקא (ולא בשאר האבות — אף ש"אברהם זקן ויושב בישיבה ה"ו וכן יצחק (יומא כח, ב)); וכן מצינו ש"שלה לפניו (קודם שבא למצרים) גו' להורות גו'", "לתקן לו בית תלמוד כו'" (ויגש מו, כח ובפרש"י).

(81) "כשור לעול וכחמור למשאוי" (ע"ז ה, ב).

(82) הן ביום והן בלילה, ע"ד מ"ש (פ' ראה טו, יח ובפרש"י) "משנה שכר שכיר עבדך", "מכאן אמרו עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה כו'"; וכפי שאמר יעקב: "הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדר שנתי מעיני" (ויצא לא, מ).

(83) שאצלו מודגש ענין ה"פחד" — "פחד יצחק" (ויצא לא, מב), שזהו יותר מענין ה"יראה" (שנאמר גם באברהם — "ירא אלקים" (וירא כב, יב)), שכל מציאותו חדורה בזה עד כדי כך שרועד תמיד.

(84) פרש"י תולדות שם, כו, כו, ב.

ומבאר אאמו"ר⁸⁹ דיוק ג' הלשונות "רברבא", "מלאכא" ו"ממנא":
 "רברבא הוא השרפים שבכריאה (ששם מקננת בינה⁹⁰ שהיא אתון
 רברבן⁹¹). מלאכא הוא החיות שביצירה, כי סתם מלאך הוא ביצירה.
 ממנא הוא האופנים שבעשי".

כלומר: בשם "רברבא" נקראים המלאכים שבכריאה (שהם למעלה
 מסתם מלאכים שביצירה) — כי, בכריאה (ששם מקננת בינה שהיא
 אתון רברבן) מאיר ריבוי אור, ובמילא גם הכלים צ"ל גדולים, ולכן גם
 המלאכים שם הם באופן של גדלות — "רברבא".

ומה שמצינו שהמלאכים בכריאה נקראים בשם "שרפים" — הרי
 זה מצד דרגתם בהשגת אלקות, שבגלל זה כלים ונשרפים לגמרי⁹²; ואילו
 השם "רברבא" מורה על דרגתם מצד עצמם, שנמצאים בעולם שיש ריבוי
 אורות וכלים גדולים כו'.

ואילו "ממנא" הם המלאכים שבעשי' (למטה מסתם מלאכים
 שביצירה) — כי, "ממנא" שהוא מלשון ממונה (כמו "ויפקד המלך
 פקידים"⁹³, שתרגומו "וימני", ממונים), הוא למטה מ"מלאך" שפירושו
 שליח (כמ"ש⁹⁴ "וישלח יעקב מלאכים", שפירושו שלוחים), שהרי
 "שלוחו של אדם כמותו"⁹⁵, ועד שאינו מציאות לעצמו⁹⁶, ואילו ממונה
 הוא מציאות לעצמו, אלא שנתמנה למלא תפקיד מסויים (שזהו החילוק
 בין "שליח" ל"ממונה" בפשטות ע"פ נגלה).

יג. וממשיך אאמו"ר: "והוא ע"ד מלאך שרף שליח האמור בהגדה
 .. ותיבת אחרא האמור כאן הוא ע"ד אני ולא אחר האמור שם. עיין
 בלקו"ת בד"ה להבין מ"ש בהגדה מצה זו כו' ע"ש".
 והענין בזה:

בלקו"ת שם⁹⁷ מבואר מ"ש אני הוא ולא אחר" — דלכאורה,
 "מכיון שכבר פירש ולא ע"י מלאך ולא ע"י שרף ולא ע"י השליח, א"כ
 מי הוא האחר שיצטרך לומר על זה עוד אני ולא אחר" — שיש המשכות

89) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ס"ע תסד סע"ד. ובכ"מ.
 90) אסתר ב, ג. וראה גם מצו"ד לדברי ואילך.
 91) תקו"ז ת"ו (כג, א). ע"ח שמ"ז פ"ג- הימים ב לא, יג.
 92) ר"פ וישלח. וראה ב"ר פע"ה, ד. 94
 93) ראה רמ"ז ומק"מ לזח"ג ר"פ ויקרא. 95
 94) א"א א, נב. אוה"ת נח נה, ב. ביאור"ז להצ"צ 96
 95) א"א ע' רמא. ע' תתקא. סה"מ תר"ם ח"א ע' פב. וש"נ.
 96) ראה לקו"ת אמור לב, ב. נשא כח, 97 צו יב, ג.

עליונות שלמעלה מהשתלשלות, שמצד הענין ד"כחשכה כאורה"⁹⁸ יכולה להיות משם יניקה לחיצונים. ועל זה היתה בקשת משה "ונפלינו אני ועמך"⁹⁹, והבטיח לו הקב"ה "גם את הדבר אשר דברת אעשה"¹⁰⁰, וזהו "אני הוא ולא אחר", שלא תהי' להם יניקה גם ממדרגות עליונות כו'.

[ועפ"ז יובן מה שהענין ד"ונפלינו גו'" נאמר דוקא לאחרי חטא העגל, ולא מיד במ"ת — דלכאורה, למה לא הבהיר הקב"ה הענין ד"ונפלינו" מיד במ"ת, אלא המתין ק"כ יום, ג"פ ארבעים יום, עד לנתינת לוחות שניות, ורק אז אמר "ונפלינו"? — כי, בשעת מ"ת היתה המשכה רק מצד סדר השתלשלות, שמשם נמשך רק לבנ"י, משא"כ לאחרי חטא העגל, שכדי לתקן החטא הוצרך משה להמשיך י"ג מדה"ר שלמעלה מהשתלשלות, שמשם יכולה להיות יניקה לחיצונים — אזי הי' צורך להבהיר הענין ד"ונפלינו", להבטיח שיומשך רק לבנ"י].

ועד"ז מבאר אאמור"ר "תיבת אחרא האמור כאן" ("לא יחב להו . . לממנא אחרא") — ש"הוא ע"ד אני ולא אחר האמור שם".

אך עדיין דרוש ביאור בזה: האמור כאן בענין "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", הוא, שההשפעה לבנ"י אינה ע"י ממוצעים, אלא מהקב"ה בעצמו. ולכאורה מה שייך ענין זה להמבואר בלקו"ת בענין "אני הוא ולא אחר", ששם מדובר אודות המשכת ההשפעה לבנ"י דוקא, ללא יניקה לחיצונים — הרי כאן לא מדובר אודות ההשפעה עצמה שהיא רק לבנ"י, אלא אודות אופן ההשפעה לבנ"י שלא ע"י ממוצעים?

יד. וממשיך אאמור"ר: "ובסמוך על אל נכר"³⁹, קנקט מלאכא וממנא, ולא הזכיר רברבא, כי, אל נכר הוא מצד עה"ד טו"ר, שזה מתחיל מיצירה ולמטה, משא"כ בבריאה ל"ש לומר אל נכר, כי אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה¹⁰¹, שהוא עולם הבריאה, עולם הכסא¹⁰².

ובענין זה דרוש ביאור: מהו דיוק הלשון (ואיך שייך לומר לשון זה) "אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה". וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

טו. בנוגע למאמר הזהר "דלא יחב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא" — הנה:

כיון שבנ"י הם "עמו" ו"נחלתו" של הקב"ה, הרי כל מציאותם

101) שמו"ר פט"ו, כו. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג. וש"נ.

102) ראה לקו"ת אמור שם. פרשתנו עד,

ד. תו"מ סה"מ ניסן ס"ע קס. וש"נ.

98) תהלים קלט, יב.

99) תשא לג, טז.

100) שם, יז.

היא אלקות, כך, שיודעים רק אודות הקב"ה ובוחרים בו בלבד, ובלשון המדרש¹⁰³: "אנא נסיב מלכא . . . הה"ד¹⁰⁴ חלקי ה' אמרה נפשי", והיינו, שאע"פ שישנם כל פרטי המדריגות שלמעלה כו' — אומרים בני"ש אין עוד מלבדו"¹⁰⁵, אלא רק הקב"ה בעצמו.

וכאשר בני"ש פועלים בעצמם שאין אצלם מציאות אחרת מלבד הקב"ה, אזי גם הקב"ה מסתכל עליהם ומתנהג עמהם באופן כזה — כמ"ש¹⁰⁵ "את ה' האמרת היום גו' וה' האמירך היום גו'" — ש"לא יהב להו לרברבא וכו'", שממשיך להם ההשפעה בעצמו, ללא ממוצעים, כולל גם ממוצעים בבחי' שלמעלה מעולמות בי"ע (רברבא מלאכא וממנא), שעז"נ "אני הוא ולא אחר", כמרומז בהוספה ד"לא לממנא אחרא".

טז. ויש לבאר הטעם שההוספה ד"אחרא" (שרומז על הבחי' היותר נעלית ד"אני הוא ולא אחר") נאמרה בנוגע ל"ממנא" שבעשי', ולא בנוגע ל"מלאכא" שביצירה או "רברבא" שבבריאה:

עיקר מעלת בני"ש — "חלק ה' עמו" — ניכרת דוקא כשנמצאים בעוה"ז התחתון, (ש"לא יהב להו לממנא" שבעשי'), כי, בעולם הבריאה (מקומם של "רברבא"), כיון שרובו טוב¹⁰⁶, ועד שהרע בטל במיעוטו, כך, שאין שם מציאות הרע, לא ניכר החידוש בהנהגתם של בני"ש;

ועד"ז ביצירה (מקומם של "מלאכא"), שאע"פ ששם ישנו הענין דעה"ד טו"ר, ובאופן שהטוב והרע הם בשוה¹⁰⁶, מ"מ, כיון שהטוב והרע אינם מעורבים, אלא יודעים שזה טוב וזה רע, לכן לא ניכר כ"כ מעלת הנהגת בני"ש;

עיקר החידוש בהנהגת בני"ש הוא — כשנמצאים בעולם העשי' (מקומם של "ממנא"), ששם גובר הרע¹⁰⁶, ואעפ"כ מתגברים בני"ש על הרע ומתנהגים באופן המתאים ל"חלק ה'".

והענין בזה — באותיות פשוטות:

ידוע שבעוה"ז בא החיות האלקי באופן של התלבשות בלבוש הטבע, ועד כדי כך, ש"שם א-ל אד' המחי' עולם העשי' הוא בגימטריא צו, ואין צו אלא עבודה זרה¹⁰⁷ . . . (לפי) שנתלבש בלבוש הטבע עד שיכול לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה¹⁰⁸, שזהו בחי' ע"ז כו"¹⁰⁹.

(107) סנהדרין נו, ב. זח"א כז, ב. ובכ"מ.

(108) עקב ה, יז.

(109) לקו"ת מסעי פט, סע"ב ואילך —

הובא באוה"ת פינחס ע' א'טט.

(103) איכ"ר פ"ג, ח.

(104) איכה ג, כד.

(105) תבוא כו, יד"ח.

(106) ראה ע"ח שמ"ב ושמ"ז — פ"ד.

לקו"ת במדבר שם, ד.

וזוהו החידוש בהנהגתו של יהודי — שאינו מסתכל על העולם כפי שהוא מצד לבושי הטבע, אלא כפי שהוא למעלה מהטבע, ולכן, גם בשעה שעוסק בעניני העולם לצורך פרנסתו כו', יודע הוא שהעיקר היא ברכתו של הקב"ה, כמ"ש¹¹⁰ "וברכך ה' אלקיך", אלא כיון שהקב"ה צוה שיהי' זה באופן ד"בכל אשר תעשה", אזי עושה "טובה" להקב"ה... לעשות כלי גשמי, אבל רצונו אינו אלא בברכתו של הקב"ה, ולא ב"לבוש" של הטבע, בידעו שהמרבה בלבושים לא העדיף, ואדרבה, לבוש ארוך יותר מדי גורם שהאדם יתקל בו כו'¹¹¹, כך, שמצד עצמו אינו חפץ בלבושי הטבע, אלא רצונו להיות למעלה מהעולם.

וכיון שגם בהיותו בעוה"ז רוצה יהודי רק אלקות, וכהלשון בשיחה הידועה¹¹² שיהודי יש לו "עסק" רק עם העצמות, ש"אין עוד מלבדו" — הרי זה מעורר גם למעלה שהקב"ה מתנהג עמו באופן כזה, ש"לא יהב להו .. לא לממנא אחרא", אלא מקבל ההשפעה מהקב"ה בעצמו, "אני הוא ולא אחר".

וזוהי כללות הנהגתו של יהודי — שמכריז "אין עוד מלבדו",
 "ניעט ניעט נייעקאוואָ קראָמי וואָ אַדנאוואָ!"

יז. ובנוגע לענין ש"אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה" —

הנה:

כסא כבודו של הקב"ה הוא בעולם הבריאה, שנקרא עולם הכסא (ומ"ש בלקו"ת¹¹³ שמלכות דאצילות נקראת כסא — הרי זה ענין הדורש ביאור בפני עצמו, ואין כאן המקום להאריך בזה).

וכיון שעולם הבריאה, עולם הכסא, יש בו רע (שהרי רק על עולם האצילות נאמר¹¹⁴ "לא יגורך רע", משא"כ עולם הבריאה), לכן יש צורך להבהיר ולשלול ש"אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה".

ולהעיר גם ממ"ש רבינו הזקן בהל' תלמוד תורה¹¹⁵ בנוגע לענין השכחה שבאה מצד הקליפה, ש"היא העולה למעלה עד כסא הכבוד, ועד בכלל, אך לא למעלה מהכסא, כמ"ש כי אין שכחה לפני כסא כבודך .. ואינה מגעת לינק אלא עד הכסא כו'" (שלכן, גם מי ששוכח מה

ואילך.

(110) פ' ראה טו, יח.

(113) דרושי שמע"צ צב, סע"א.

(111) ראה לקו"ת תמא לז, רע"ג. סהמ"צ

(114) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר

להצ"צ מצות תגלחת מצורע פ"ג (דרמ"צ קז,

שם.

(ב.)

(115) פ"ב סה"י. וש"נ.

(112) ראה סה"ש תורת שלום ע' 120

שלומד, צריך להמשיך ללמוד כו'); וזהו החידוש בנוגע לענין הרע — שאינו נוגע בכסא כבודו של הקב"ה, ולא רק למעלה מהכסא כו'.

* * *

יז. בהמשך להאמור לעיל אודות מאמר הזהר על הפסוק "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא" — יש להזכיר את הגזירה של "מיהו יהודי", שיש יהודים שרוצים לבטל את ההבדלה שבין ישראל לעמים¹¹⁶, שזהו היפך מ"ש "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", שלכן יש הבדלה גדולה בין ישראל לעמים.

יהודי צריך לדעת שיש אמנם מציאות של עולם שנברא ע"י הקב"ה, כמ"ש "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"²², "חוקות שמים וארץ... שמת"י⁶⁷, עולם גדול שממנו רואים גדלות הבורא, כמ"ש "מה רבו מעשיך ה' ומה גדלו מעשיך ה'"¹¹⁸, ויש בעולם מציאות של גוים, ועד שיש דין ש"מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל"¹¹⁹, אבל אעפ"כ, מציאותם של בני" מובדלת לגמרי ממציאותם של אומות העולם, כיון ש"חלק ה' עמו", "דלא יהב להו לרברבא ולא למלאכא ולא לממנא אחרא", כאמור, שההשפעה לבני" נמשכת מהקב"ה בעצמו, ללא אמצעות שרים כו', כמו ההשפעה לאוה"ע כו'.

והעובדה שיש כאלו שרוצים לומר שאין הבדל בין יהודי לגוי — הרי זו "גזירה" שלא היתה מעולם!

החל מהפעם הראשונה שבנ"י חטאו בחטא העגל, וכן לאח"ז, בזמן הגזירות של ירבעם בן נבט, אחאב וכו', הנה למרות כל העבירות שעברו, לא מצינו שיפגעו בעצם מציאותם של בני", להסיר את המחיצה שבין בני" לעמים!

ועל זה יש הוראה בפרשת השבוע¹²⁰ — "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"¹²¹: שאל את אביך או זקנך — שתמונתו מתנוססת במשרדך — האם היתה פעם גזירה כזו, והם יאמרו לך עד כמה מופרך הדבר! וגם אם אינו רוצה לשאול את אביו וזקנו, הרי יכול להתבונן

(119) גיטין סא, א.
(120) בענין זה נזכר גם הפסוקים "כי לא כצורנו צורם" ("כל צור שבמקרא לשון סלע" — פרש"י), "וכפר אדמתו עמו".
(121) פרשתנו שם, ז.

(116) כ"ק ארמו"ר שליט"א אמר, שיכולים לדבר על ענין זה, כיון שנמצאים כבר לאחרי עשי"ת!...
(117) תהלים קד, כד.
(118) שם צב, ו.

בעצמו — "בינו שנות דור ודור"¹²¹ — איך הי' המעמד ומצב של בני" במשך כל הדורות! — המציאות של עם ישראל לא התחילה לפני 22 שנה או לפני 71 שנה, אלא היא קיימת מאז מתן-תורה, שאז "אתה בחרתנו מכל העמים"¹²², ובמשך כל הדורות לא עלה על דעתו של אף אחד להסיר את המחיצה שבין ישראל לעמים!

ואכן הוא בעצמו, בחדרי חדרים, יודע את האמת — שפיסת-נייר אינה יכולה לשנות מציאות של גוי ליהודי, אלא שאין לו את התוקף לומר זאת בגלוי!

יח. וברור הדבר שהקב"ה נותן מלמעלה כל הכחות הדרושים לבטל את הגזירה, אלא שרצונו שגם מלמטה ישתתפו בזה עכ"פ באצבע קטנה, וכאשר רואה שנותנים אפילו אצבע בלבד, אזי עוזר כו'.

וע"ד המסופר במדרש¹²³ "מעשה בר' חנינא בן דוסא שראה .. אבן אחת ושכבה וסיתתה ומירקה ואמר הרי עלי להעלותה לירושלים .. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, אמר להם אתם מעלין לי אבן זו, אמרו לו .. אנו מעלין לך אבנך לירושלים ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו, נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים" (אע"פ שברגע שלפנ"ז היו עומדים בריחוק מקום מירושלים).

וההסברה בזה¹²⁴ — דלכאורה אינו מובן: כיון שהיתה זו אבן גדולה שע"פ תורה לא הי' רחב"ד יכול להעלותה לירושלים (כפי שנתבאר בגמרא במסכת סוטה¹²⁵ בנוגע למרגלים — שיעור כובד המשא שיכול אדם אחד לשאת), עד כדי כך, שהי' צורך בחמשה מלאכים שיעלו את האבן, שמזה מוכח שמלאך אחד לא הי' להעלות את האבן לבדו, שהרי אם מלאך אחד הי' יכול להעלותה, לא הי' הקב"ה מזמין לו חמשה מלאכים, א"כ, מהי התועלת בכך שיתן ידו ואצבעו עמהם? — כיון שרצונו של הקב"ה שיהי' איזו פעולה מצד המטה, אפילו אצבע בלבד, וכאשר נותן אצבעו, אזי נותנים לו הכל מלמעלה (ולכן אין להקשות מזה ש"אין סומכין על הנס"¹²⁶, כיון שזה גופא נעשה ע"י עבודתו בנתינת אצבעו כו').

וזוהי גם ההוראה בנוגע לגזירת "מיהו יהודי", שבודאי יש כחות

(122) נוסח תפלת יו"ט.

(123) קה"ר בתחלתו. וראה שהש"ר שלח יג, כג.

בתחלתו. (124) ראה גם תו"מ חנו"ו ע' 131. וש"נ.

(125) לך, סע"א. הובא בפרש"י עה"ת.

(126) ראה ברכות סד, ב.

מלמעלה לבטל זאת, אלא שממתינים שהאדם למטה יתן אצבעו, ואז יפעלו הכחות שנותנים מלמעלה את פעולתם; ואם טוען שנתן אצבעו ולא נפעל מאומה, הרי זו הוכחה שעדיין לא עשה מה שהי' ביכלתו לעשות, וכאשר הוא יעשה מה שביכלתו לעשות, אזי סוכ"ס תהי' פעולת הכחות שנותנים מלמעלה, באופן האמור, ש"נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים!"

ויהי"ר שכל הענינים שעושים כדי לבטל את הגזירה יפעלו פעולתם, ובפרט כשיעשו אותם — בהתאם לזמן שבו עומדים עתה, לאחרי עשיית, שזהו כבר "זמן שמחתנו" — מתוך שמחה.

* * *

יט. בנוגע לפירוש רש"י — יש לבאר גם מה שרש"י מוסיף ומסיים "מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר¹²⁷ זורח משעיר למו הופיע מהר פארן":

ע"פ האמור לעיל (סי"א) שהפסוק "ימצאהו בארץ מדבר גו" בא בהמשך לפסוק "יעקב חבל נחלתו" שלפניו — הנה בהמשך לפירושו ש"יעקב" הוא השלישי שבאבות המשולש בשלש זכיות, זכות אבי אביו וזכות אביו וזכותו, כחבל הזה שהוא עשוי בג' גדילים, והוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל בן אברהם, ולא עשו בנו של יצחק" — מוסיף ומסיים גם בפירוש הפסוק "ימצאהו בארץ מדבר גו": "אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. "מה שלא עשו ישמעאל ועשו".

אמנם, הא גופא צריך ביאור — מדוע הוצרך רש"י לשלול את ישמעאל ועשו בפסוק "יעקב חבל נחלתו"?

והביאור בזה — שענין זה בא בהמשך לפסוק שלפנ"ז¹²⁸: "בהנחל עליון גוים — כשהנחיל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם הציפם ושטפם, בהפרידו בני אדם — כשהפיץ דור הפלגה הי' בידו להעבירם מן העולם, ולא עשה כן, אלא יצב גבולות עמים, קיימם ולא אבדם, למספר בני ישראל — בשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם";

וממשיך בפסוק שלאח"ז: "כי חלק ה' עמו" — "למה כל זאת, לפי שהי' חלקו כבוש ביניהם, ועתיד לצאת, ומי הוא חלקו, עמו, ומי הוא עמו, יעקב .. והוא ובניו היו לו לנחלה, ולא ישמעאל .. ולא עשו", והיינו, שאוה"ע מצד עצמם אין להם מציאות כלל, ועד שיש "להעבירם

מן העולם", והסיבה היחידה ש"לא עשה כן, אלא קיימם ולא אבדם", היא — "בשביל מספר בני".

אך עדיין צריך להבין:

בשלמא בנוגע לדור הפלגה, שמרדו בה' באמרם "הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם"¹²⁹, מובן, שיש צורך לשלול את מציאותם כזו; אבל מהו הצורך לשלול את מציאותם של אוה"ע בנוגע למ"ת — "ימצאהו בארץ מדבר", "שקבלו עליהם תורתו", "מה שלא עשו ישמעאל ועשו" — הרי לכאורה לא מצינו שום ענין שלילי מצדם ביחס למ"ת, ואדרבה: יש חיוב¹³⁰ על "כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח .. מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה"?!

ולכן מוסיף רש"י "שנאמר וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" — כפי שיודע הבן חמש למקרא ש"שעיר" הוא מקומו של עשו¹³¹, ו"פארן" הוא מקומו של ישמעאל¹³² — "שפתח לבני שעיר (עשו) שיקבלו את התורה, ולא רצו", "הופיע להם מהר פארן, שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלוה, ולא רצו"¹³³, וכיון שוויתרו על הזכות לקבל התורה, ראויים הם להעבירם מן העולם.

כ. ויש לכאר גם ה"יינה של תורה" שבפירוש רש"י זה:

מעלת בני"ש"אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. מה שלא עשו ישמעאל ועשו" — היתה צריכה להאמר מיד בעת מ"ת, ולמה נאמרה רק כאן, לאחר ארבעים שנה?!

והביאור בזה:

מצינו שהתורה משתדלת לדבר בלשון נקי, ועד ש"עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר¹³⁴ מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה"¹³⁵.

ולכן, במשך כל הזמן עד עתה, נמנעה התורה לדבר בגנותם של ישמעאל ועשו שלא רצו לקבל את התורה.

ורק בסוף הארבעים שנה, כשעומדים בסמיכות ל"וזאת הברכה אשר ברך משה .. את בני ישראל לפני מותו" (יחד עם "הזכרת זכות

(133) פרש"י ברכה שם.

(134) נח ז, ח.

(135) פסחים ג, א.

(129) נח יא, ד.

(130) רמב"ם ה' מלכים ספ"ח.

(131) ר"פ וישלח. שם לג, טז.

(132) וירא כא, כא.

לישראל .. כדאי הם אלו שתחול עליהם ברכה" ¹³⁶, שאז אין אפשרות לדחות זאת להזדמנות אחרת — אזי מדגישים את גודל מעלת בני"י ביחס לכל שאר האומות, שרק "אותם מצא לו נאמנים .. שקבלו עליהם תורתו .. מה שלא עשו ישמעאל ועשו, שנאמר וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן".

והגע עצמך:

הסיבה לכך שהקב"ה פתח לבני ישמעאל ובני שעיר דוקא שיקבלו את התורה (ולא לשאר ס"ח אומות), היא, בגלל "זכות אבות", שישמעאל הוא בן אברהם ועשו הוא בן יצחק,

— "כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת שחוק: מצד "חוק השבות", הרי כיון שאביו יהודי, נחשב גם הוא ליהודי! ... —

ואע"פ ש"זכות אבות" גרמה שהציעו להם לקבל את התורה — "לא רצו" ("ניע זשעלאַיוט")! ...

וכמסופר במדרשי חז"ל ¹³⁷ שכאשר הקב"ה הציע לבני ישמעאל לקבל את התורה, שאלו מה כתוב בה, וכשאמר להם הקב"ה שכתוב בה "לא תנאף", אמרו: זאת לא! ... ועד"ז אצל בני עשו — בנוגע לציווי "לא תרצח".

ואילו כשהקב"ה הציע לבני"י לקבל את התורה — לא שאלו מה כתוב בה, אלא אמרו מיד ¹³⁸: "נעשה ונשמע"!

וזוהי ה"זכות לישראל" שמדגיש משה רבינו ש"כדאי הם אלו שתחול עליהם ברכה", ולאח"ז באים הברכות הפרטיות של כל שבט בפני עצמו ¹³⁹: "יחי ראובן", "וזאת ליהודה" וכו' ¹⁴⁰.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה ומזונות עבור הכינוס, ולאח"ז (וכן לאחר תפלת מנחה) התחיל לנגן הניגון "הושיעה את עמך"].

(138) משפטים כד, ז.
(139) ברכה שם, ו ואילך.
(140) חסר הסיום (המור"2).

(136) ר"פ ברכה (ובפרש"י).
(137) זח"ג קצב, ב. וראה ספרי ברכה לג,
ב.

הוספה

ב"ה. א' אדר תשט"ו
ברוקלין

האברך גרשון דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק בו מודיע מיום הולדת אחיו שלום שי.

הנה יה"ר מהשי"ת שתהיי שנת הצלחה, ויגדל בגוף ובנפש – עיי הסתדרות המתאימה לאחיו בגשמיות וברוחניות גם יחד. וטוב שיתן בידי איזה פרוטות לצדקה ביום הולדת שלו קודם תפלת שחרית ומנחה (או ביום קבלת המכתב, אם יתקבל לאחרי יום הולדתו). וילמוד עמו קאפיטל תהלים התשיעי עם הפירוש מצודת ציון ודוד. והשי"ת יצליחו לסדר את אחיו בקרוב, כנ"ל.

בברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. בטח מנצל זמן שהותו בטרנטה – להתראות עם אלו שהשפיע עליהם בעבר, נוסף על מר... שי שמזכיר במכתבו. ולעוררם (אָפּפּרישין) בהנ"ל. וכן להוסיף עוד כהנה. ואין מזרזין אלא למזרזין.

מצילים האגרת.

האברך גרשון דובער: יעקובסאָן, טאַראָנטאָ.

הסתדרות המתאימה לאחיו: לאחר פטירת הוריהם – מוה"ר סימון ע"ה (ב' תמוז תשי"ג) ומרת פריידא ע"ה (כ"א כסלו תשט"ו). וראה גם לעיל (במילואים) אגרת ד' טבת תשט"ו (ושם: במענה על מכתבו בו כותב שרוצה ליקח את אחיו הצעיר שי גייכ לנויאָרק... הרי בכלל נכון הדבר. ועל דבר הפרטים – כדאי להתייעץ עם בני משפחתם ונשיהם, כיון שהמדובר בנער ביום הולדת שלו: ד' אדר.

וילמוד... קאפיטל תהלים התשיעי: ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר בכל יום מזמור תהלים המתאים למספר שנותיו – אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"י אגרת ג'שנה (ע' נג). וש"נ. וראה גם סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 406 (ס"ד). וש"נ.

ואין מזרזין אלא למזרזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

בשורה טובה לקהל אנ"ש והתמימים

בהוצאת קה"ת יצא לאור

שאלות ותשובות אדמו"ר הצמח-צדק חלק אורח חיים

בהוצאה חדשה ומאירת עיניים,
עם פיסוק וחלוקה לקטעים,
מראי מקומות פיענוחים
וביאורים, עם כותרות וכותרות
משנה ועוד כמה מעלות טובות
בשני כרכים

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע כתב:
"מהנכון הוא אשר כל רב מאנ"ש
יהיה לו ספר צמח צדק, וכמו כן
יושר גדול להפיץ בכלל ספרי
הצמח-צדק הן באנ"ש הן שלא
באנ"ש ... ומהראוי והנכון לאנ"ש
להשתדל בזה" (אג"ק ח"א עמ' תט)

ניתן להשיג בחנות קה"ת
ובחנויות הספרים

המחיר \$50 לשני הכרכים

מחיר מיוחד \$20

עד י"ג בתשרי

באדיבות הרה"ח ר' דוד פישר שי'

לזכות

החתן **משה גבריאל שיחי אדלר**
והכלה מרת **ריזל שתחי פרקש**
לרגל בואם בקשרי השידוכין בשעה טובה ומוצלחת
יום הבהיר ח"י אלול, ה'תשע"ח

נדפס על ידי ולזכות הוריהם
ר' **אברהם דוד** וזוגתו מרת **חנה הינדא שיחיו אדלר**
ר' **דוד** וזוגתו מרת **חנה בלומא שיחיו פרקש**
ולזכות זקניהם שיחיו